

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 724

van **ELS STERCKX**

datum: 18 juli 2022

aan **BEN WEYTS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

Duaal leren in het secundair onderwijs - Aanbod in Antwerpse scholen

De Vlaamse Regering is een sterk engagement aangegaan inzake het instellen en promoten van opleidingen in het stelsel van duaal leren. Onder de vorige minister van Onderwijs Hilde Crevits werd de aanzet gegeven voor duaal leren in Vlaanderen. De ambitie was om hiermee een kwaliteitsvolle leerweg uit te bouwen waar jongeren met volle overtuiging en goesting voor kiezen. Van schooljaar 2016-2017 tot en met schooljaar 2018-2019 werd er gewerkt met proefprojecten. Ongeveer 200 scholen en centra experimenteerden hierin met het concept van duaal leren. Sedert 1 september 2019 is het in principe mogelijk om duaal leren te volgen bij elke onderwijsverstrekker, voor een selectie van opleidingen in zowel het beroepssecundair onderwijs (bso), het technisch secundair Onderwijs (tso), het buitengewoon secundair onderwijs (buso) als via de Syntra's.

Dit beleid wordt deze legislatuur voortgezet. In de beleidsnota Onderwijs van de huidige minister van Onderwijs werd het volgende voornemen ingeschreven bij doelstelling 1.8 'De kwaliteit van de uitstroom van het secundair onderwijs versterken': "Ik zet, samen met mijn collega bevoegd voor Werk, verder in op het duaal leren als volwaardige leerweg. Ik stimuleer daarbij zowel het onderwijsveld als de bedrijven om elkaar hierin maximaal tegemoet te komen en dit vanuit een wederzijds belang. Ik breid het duale aanbod in het secundair onderwijs versneld uit naar meer richtingen met een dubbele finaliteit (doorstroom/arbeidsmarkt) en doorstroomfinaliteit TSO." Ondertussen werd het stelsel van duaal leren ook decretaal ingevoerd in het volwassenenonderwijs en zijn er ook voorbereidingen aan de gang om dit verder uit te breiden naar het hoger onderwijs.

Doch uit cijfers die in februari 2022 in de media werden belicht, blijkt dat duaal leren in het secundair onderwijs momenteel nog niet zo populair is bij leerlingen (en hun ouders). Natuurlijk, om voldoende leerlingen te kunnen aantrekken voor duaal leren, moet er ook een voldoende en gedifferentieerd aanbod zijn in onze scholen dat inspeelt op zowel de (economische) noden van werknemers als op de interesses en capaciteiten van onze leerlingen. Toenmalig SERV-voorzitter Ann Vermorgen stelde vorig jaar stellig dat door een sterk aanbod te voorzien en af te stemmen op de regionale economie we nog meer leerlingen kunnen aantrekken voor duaal leren (SERV: Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen).

Desalniettemin is het inrichten van duale opleidingen voor veel scholen en werkgevers niet altijd interessant. Een belangrijk pijnpunt is dat sinds 1 september 2021 de effectieve realisatie van een voltijds engagement van 28 uur per week voor een leerling de norm is. Elke onderwijsinstelling heeft dus de opdracht om voor alle leerlingen te streven naar een maximaal voltijdse invulling. Maar daar zijn in de praktijk natuurlijk extra handen voor

nodig. In deze onderwijssegmenten zitten soms ook leerlingen met een lage SES-achtergrond of met een moeilijker thuissituatie (SES: sociaal-economische status). Om hen optimaal te begeleiden, zijn tijd én individuele omkadering cruciaal, maar die is er in duaal leren vaak niet in tegenstelling tot in het uitdovende stelsel van Leren en Werken. Soms is er ook een probleem van continuïteit in het aanbod. Zo kunnen bepaalde duale opleidingen enkel in de derde graad worden geprogrammeerd, waardoor leerlingen in de tweede graad in afwachting een andere (duale) opleiding moeten volgen die hen veel minder interesseert of minder bij hen past.

Het aanbod inzake opleidingen in duaal leren lijkt dan ook nog eens erg dispersief verspreid te zijn over Vlaanderen. In de ene regio of provincie is er dan ook opvallend meer aanbod dan in andere. In de zomer van 2019 berichtten Het Belang van Limburg en Voka Limburg nog over het feit dat in Limburg er de helft minder opleidingen duaal leren zijn dan in de meeste andere provincies. De provincie Antwerpen had toen 204 duale opleidingen en kwam daarmee net na koploper West-Vlaanderen dat er toen 239 had. Weliswaar telt de provincie Antwerpen veel meer schoolgaande leerlingen dan West-Vlaanderen. Men kan dus stellen dat er nog meer potentieel is in deze provincie.

1. Graag had ik een overzicht gekregen per schooljaar van het aantal geprogrammeerde duale opleidingen in het secundair onderwijs in de provincie Antwerpen, dit vanaf het schooljaar 2016-2017 tot en met het recentste schooljaar waarvoor er cijfers beschikbaar zijn.
2. Hoe verhouden deze aantallen zich tot deze van de vier andere Vlaamse provincies en het Nederlandstalig onderwijs in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest?
3. Kan de minister ook een verdere opdeling geven inzake het jaarlijks aantal geprogrammeerde duale opleidingen in de provincie Antwerpen naargelang de desbetreffende graad en naargelang de desbetreffende onderwijsvorm, namelijk beroepssecundair onderwijs, technisch secundair onderwijs, buitengewoon secundair onderwijs en Syntra?
4. Welke sectoren kennen hierbij het grootste aanbod in deze provincie? Met andere woorden, voor welke sectoren zijn er in de provincie Antwerpen het meeste duale opleidingen?
5. Voor welke sectoren is er momenteel in het aanbod nog een relatief groot tekort in het aandeel duale opleidingen in de provincie Antwerpen ten opzichte van de vraag van de werkgevers/het bedrijfsleven in de provincie?
6. Spelen er, naast de in de inleiding besproken algemene hinderpalen voor scholen om opleidingen duaal leren in te richten, hier ook meer contextgebonden hinderpalen voor de provincie Antwerpen? Ik denk bijvoorbeeld aan grote verschillen in het potentiële aanbod aan werkplekken voor duaal leren van werkgevers naargelang de concrete regio, zowel wat betreft de kwantiteit als de aard of kwaliteit. Hoe schat de minister dit in? Welke signalen ontvangt hij ter zake?
7. Worden er voor het schooljaar 2022-2023 nieuwe opleidingen duaal leren ingericht in Antwerpse scholen? Zo ja, om hoeveel opleidingen gaat het dan en in welke graden en onderwijsvormen situeren deze zich?
8. Bij de inrichting van opleidingen duaal leren is het zoals vermeld belangrijk voor scholen om de studierichtingen doordacht te selecteren in samenspraak met de

sectoren en afhankelijk van het aantal beschikbare werkplekken in de regio. Dat betekent concreet dat in bepaalde regio's een overaanbod aan dezelfde opleiding wordt tegengegaan, wat de versnippering van mensen en middelen minimaliseert. Scholen kunnen zich dan verder specialiseren ten gunste van de opleidingen. De vraag is echter in hoeverre scholen hiertoe voldoende capaciteiten en knowhow hebben en hoe we hen daarin beter kunnen begeleiden.

- a) Hoe schat de minister deze situatie in binnen de educatieve en sociaaleconomische context van de provincie Antwerpen?
 - b) Zijn er hieromtrent al waarschuwendende signalen geweest van controlerende/toezienende instanties zoals de Onderwijsinspectie, de Vlaamse Sociale Inspectie en/of het Partnerschap Duaal Leren voor (bepaalde) Antwerpse scholen?
9. Welke concrete acties of projecten onderneemt de Vlaamse Regering (samen met andere partners) om de vraag van werkgevers en het aanbod aan duale opleidingen in Antwerpse scholen beter op elkaar af te stemmen en zo ook een meer kwaliteitsvol en aantrekkelijk aanbod te realiseren?
- a) Welke lokale, regionale dan wel Vlaanderenbrede partners zijn hierbij betrokken?
 - b) Zijn er al evaluaties gebeurd van deze projecten? Zo niet, worden deze gepland en voor wanneer?

Deze vraag werd gesteld aan de ministers Ben Weyts (724), Jo Brouns (817)

BEN WEYTS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

GECOÖRDINEERD ANTWOORD

op vraag nr. 724 van 18 juli 2022

van **ELS STERCKX**

1-3. Ik verwijs naar de applicatie Dataloep. Op een gebruiksvriendelijke wijze stelt de Vlaamse volksvertegenwoordiger haar antwoorden op maat samen. Per onderwijstype kunnen de opleidingen/studierichtingen per onderwijsvorm en graad worden opgevraagd. Er is verder ook een mogelijkheid om te selecteren op provincie. De provincie kan verwijzen naar de hoofdzetel of de vestigingsplaats van de school of naar de woonplaats van de leerling.

4.

Sector	Aantal goedgekeurde erkenningen voor duale opleidingen voor de sector in Antwerpen	Aantal duale opleidingen waarvoor er in de sector in Antwerpen goedgekeurde erkenningen zijn
Bouw	715	51
Horeca	513	16
Groene sectoren	387	15
Autosector en aanverwante sectoren	350	23
Elektriciens: installatie en distributie	296	23
Social profit	293	25
Handel - Zelfstandige kleinhandel	292	25
Haartooi - fitness - schoonheidszorgen	256	4
Overige	180	45
Houtsectoren	177	16
Handel - Detailhandel	175	15
Lokale besturen	167	22
Technologische industrie	166	22
Voedingsindustrie	108	19
Handel - Voedingshandel	66	20
Transport, logistiek en grondafhandeling op luchthavens	44	11
Chemie, kunststoffen en life sciences	40	10
Openbare besturen	26	12
Binnenvaart	24	2
Grafische sector en Papier- en kartonbewerkende sector	19	8
Kleding en Confectie	12	6
Vermakelijkheden	3	2

Verhuis	1	1
Textielverzorging	1	1
Eindtotaal	4.311	124

5 Antwerpen:

Voor een groot aantal opleidingen uit volgende sectoren zijn er meerdere erkende werkplekken en een eerder beperkt aantal (of soms geen) inschrijvingen:

- Bouwsector: decoratie- en schilderwerken duaal en sanitaire en verwarmingsinstallaties duaal (geen inschrijvingen), ruwbouw duaal, afwerking bouw duaal, interieurbouwer duaal, installateur gebouwenautomatisering duaal
- Houtsector: operator CNC gestuurde houtwerkingsmachines duaal (geen inschrijvingen)
- Groensector: tuinaanlegger-groenbeheerder duaal, groenaanleg en tuinbeheer duaal, medewerker groen- en tuinbeheer duaal
- Autosector: Onderhoudsmechanica auto duaal, autotechnieken duaal (geen inschrijvingen), koetswerk duaal, polyvalent mecaniciens personenwagens en lichte bedrijfsvoertuigen duaal
- Metaalsector: lassen-constructie duaal en lasser-monteerder duaal
- Voeding: brood- en banketbakker duaal – slagerij duaal

De kapperssector (haarverzorging 88 erkenningen en kapper-stylist 55 erkenningen) kennen het grootste aantal erkenningen, maar er zijn ook heel wat inschrijvingen (respectievelijk 17 en 14), net als voor de elektrosector (elektrische installaties duaal (81 erkenningen en 30 inschrijvingen) en elektrotechnicus duaal (32 erkenningen en 15 inschrijvingen). In de logistiek zijn er ook heel wat erkende werkplekken voor logistiek duaal (34), maar er zijn ook 17 inschrijvingen. Ook de social profit heeft grote aantallen erkenningen (verzorgende-zorgkundige duaal met 53 erkenningen en 16 inschrijvingen en kinderbegeleider duaal met 58 erkenningen en 13 inschrijvingen. In beide opleidingen zijn twee werkplekcontexten nodig/voorzien die doorgaans niet door eenzelfde erkende vestiging kunnen aangeboden worden. De alternerende leerling roteert dus tussen twee erkende vestigingen.

Chemische procestechieken duaal kent het meeste aantal inschrijvingen (33) voor 14 erkenningen (meestal worden meerdere leerling per mentor opgeleid in deze sector, waardoor er hier geen sprake is van een tekort aan werkplekken). In de regio Antwerpen zijn er trouwens meer lopende overeenkomsten dan inschrijvingen (54 overeenkomsten – 33 inschrijvingen), dit omdat er ook leerlingen uit andere regio's hier hun werkplek vinden voor deze opleiding. Erkende vestigingen situeren zich vooral in de chemiecomplexen in Antwerpen en de regio Kempen/Limburg.

Eenzelfde beeld is er ook voor sommige andere opleidingen, maar veel minder expliciet (groenaanleg en -beheer duaal, lasser-monteerder duaal, spuitser carrosserie duaal,..). Restaurant en keuken duaal kent wel inschrijvingen (2), maar geen werkplekken (dit hoeft geen probleem te zijn gezien de leerling zijn/haar werkplek kan hebben in een andere regio)

Kempen

De sectoren met een (aanzienlijk) groter aantal erkende werkplekken tgo. inschrijvingen in de duale opleidingen zijn +/- gelijklopend met deze van de regio Antwerpen, maar het gaat wel om minder opleidingen of in een aantal gevallen ook om andere:

- Bouwsector: decoratie- en schilderwerken duaal, ruwbouw duaal, (en geen enkele inschrijving in deze opleidingen)
- Houtsector: interieurbouwer duaal, operator CNC gestuurde houtwerkingsmachines duaal

- Groensector: tuinaanlegger-groenbeheerder dual, groenaanleg en tuinbeheer dual, medewerker groen- en tuinbeheer dual(en geen enkele inschrijving in deze 3 opleidingen)
- Elektrosector: vnl. elektrische installaties (de overige opleidingen elektrotechnicus dual, elektrotechnieken dual kennen wel inschrijvingen in overeenstemming met erkende ondernemingen)
- Metaalsector: lassen-constructie dual en lasser-monteerder dual
- Social profit: kinderbegeleider dual en verzorgende-zorgkundige dual (let op: wel twee werkcontexten te voorzien!)
- Auto: vnl. Onderhoudsmechanica auto dual
- Voeding: brood- en banketbakker dual – slagerij dual (met geen enkele inschrijving)
- Horeca: medewerker fastfood dual (10 erkende werkplekken, 2 inschrijvingen)
- Transport en logistiek: logistiek dual (11 erkende werkplekken) voor 1 inschrijving
- Kappersector (haarverzorging dual en kapper-stylist dual)

Daarnaast zijn er nog een aantal zeer specifieke opleidingen met een beperkt aantal erkende werkplekken (hippisch assistent dual, 4 en tandartsassistent dual, 2), maar zonder inschrijvingen.

Mechanische vormgevingstechnieken dual kent dan weer meer inschrijvingen (6) dan erkende werkplekken (2). De leerling kunnen in dit geval eventueel tewerkgesteld zijn in een andere regio. Duale opleidingen met inschrijvingen maar zonder werkplekken zijn er niet in de regio.

Mechelen

Ook voor deze regio zijn de sectoren met een groter aantal erkende werkplekken tgo. inschrijvingen in de duale opleidingen +/- gelijklopend met deze van de regio Antwerpen en Kempen:

- Bouwsector: decoratie- en schilderwerken dual (geen inschrijvingen). Voor ruwbouw zijn er 16 erkende werkplekken en 4 inschrijvingen, maar wel 8 lopende overeenkomsten en dus ook van leerlingen uit andere regio's
- Houtsector: interieurbouwer dual (voor interieurbouwer dual 5 lopende overeenkomsten in de regio - leerlingen met een school in een andere regio dus, waardoor er geen "overschot" aan werkplekken is), operator CNC gestuurde houtwerkingsmachines dual (geen inschrijvingen)
- Groensector: tuinaanlegger-groenbeheerder dual, groenaanleg en tuinbeheer dual, medewerker groen- en tuinbeheer dual, plant en milieu dual
- Elektrosector: vnl. elektrische installaties dual en elektrotechnieken dual – voor elektrotechnicus dual zijn er 9 inschrijvingen voor 8 erkende werkplekken, installateur gebouwenautomatisering dual (geen inschrijvingen - wel 4 lopende overeenkomsten in de regio)
- Social profit: kinderbegeleider dual en verzorgende-zorgkundige dual (let op: wel twee werkcontexten te voorzien!)
- Auto: vnl. polyvalent mecaniciens personenwagens en lichte bedrijfsvoertuigen dual (22 erkende werkplekken – 7 inschrijvingen) en spuiter-carrosserie dual (3 werkplekken, geen inschrijvingen). Minder voor onderhoudsmechanica auto dual gezien daar 22 inschrijvingen zijn voor 33 erkende werkplekken en autotechnieken dual (3 inschrijvingen en 5 werkplekken)
- Voeding: brood- en banketbakker dual, chocolatier dual – slagerij dual (met telkens geen enkele inschrijving)
- Horeca: vnl. medewerker fastfood dual. Restaurant en keuken dual kent dan weer 2 inschrijvingen en geen erkende werkplekken in de regio.
- Transport en logistiek: vnl. logistiek dual
- Kapperssector: haarverzorging dual en kapper-stylist dual

In de regio's Antwerpen en Mechelen zijn er een 20-tal opleidingen met (één of meer) werkplekken, maar geen inschrijvingen of lopende overeenkomsten, in de regio Kempen gaat het om 27 opleidingen.

6. Bij bepaalde sectoren zoals chemie, zeevaart, textiel zijn de activiteiten en de ondernemingen niet Vlaanderenbreed verspreid, maar terug te vinden in specifieke regio's. Gezien er buiten deze regio's geen ondernemingen te vinden zijn, is het aanbieden van verwante duale opleidingen zoals chemische procestechnieken duaal, textiel duaal, operator textielproductielijnen duaal, decor- en standenbouwer duaal, ... niet zinvol, Maar voor de meeste duale structuuronderdelen zijn er Vlaanderenbreed voldoende ondernemingen en dus potentiële leerwerkplekken.

VDAB maakt deel uit van de overlegfora en rapporteert in verschillende overlegfora over de werkgelegenheid, arbeidscontext, ... in de regio.

7. Op dit moment is het niet mogelijk om een overzicht te geven van de nieuwe opleidingen duaal leren die worden ingericht door de scholen voor het schooljaar 2022-2023. De beschikbare gegevens zijn nog niet volledig.

- 8-9. In elke Vlaamse provincie werd er bij de implementatie van het duaal leren voorzien in een overlegforum. Het provinciaal overlegforum heeft als decretale opdracht o.a. de afstemming over het opleidingsaanbod, wat eveneens wordt meegenomen als programmatiecriteria. Dit forum kent een brede samenstelling, waaronder eveneens een vertegenwoordiging van de lokale sociale partners, alsook VDAB, naast de verschillende aanbieders van het duaal leren. De afvaardiging van de arbeidsmarktpartners biedt bijkomende garanties tot een afstemming van het opleidingsaanbod op lokale arbeidsmarktnoden, en kan voorzien in de meest actuele informatie over de lokale arbeidscontext. De wijze waarop de afstemming binnen de overlegfora verloopt, is de autonomie van elk individueel overlegforum, maar er zijn bv. afspraken over het inschakelen van de VDAB die ter voorbereiding van de afstemming van het aanbod in de overlegfora een infosessie geeft met relevante arbeidsmarktinfo vanuit de regio's.

We ontvingen nog geen waarschuwendende signalen voor (bepaalde) scholen, of de provinciale werking in het algemeen.

Het Departement Werk en Sociale Economie ondersteunt de werking van de overlegfora, onder andere door het verstrekken van relevante info over de werkplekcomponent van duaal leren.

De administratie organiseerde in het voorjaar van 2021 en 2022 een overlegmoment tussen de overlegfora en de sectoren met een Sectoraal Partnerschap Duaal Leren. In het kader hiervan werden de overlegfora en sectoren schriftelijk bevestigd naar hun bevindingen met betrekking tot het programmatieproces en kregen ze de mogelijkheid verbeterpunten te formuleren.

Een aantal van de verbeterpunten werden reeds mee opgenomen, bijv. afstemming over de timing van het programmatieproces in overleg met de verschillende voorzitters van de overlegfora, het voorzien van een infosessie met relevante arbeidsmarktinfo door de VDAB op verschillende overlegfora in het voorjaar voorafgaand aan de indiening van nieuwe dossiers, het vroeger betrekken van de sectoren en overlegfora bij het formuleren van knelpunten/opportunities. Deze werking wordt nog verder geëvalueerd en er wordt onderzocht waar in het proces nog verbetermogelijkheden zijn.